The field evaluation in Miesto Square in Joniškis

In 2009, ISS excavated three test pits (a total of 6.75 m^2) at the planned site of the water and sewer lines to be laid to the Joniškis post office building at Miesto Square 2c (Joniš- kis, North Lithuania). A 17th–18th-century cultural layer with iron artefacts (Fig. 1), ceramic sherds (Fig. 2), and a crochet hook (Fig. 3) was discovered at a depth of 0.76–1.5 m in the test pits. The finds date to the 17th–18th centuries.

KAUNAS

Algirdas Žalnierius

Žvalgymai G. Zikaro, Paminklų, A. Mackevičiaus gatvėse

2009 m. birželio–liepos mėnesiais buvo tiesiami elektros kabeliai G. Zikaro, Paminklų, A. Mackevičiaus gatvėse. Ši teritorija patenka į Kauno senamiesčio ribas, yra jo R pakraštyje, todėl žemės kasimo darbų metu buvo atliekami tik archeologiniai žvalgymai. Ankstesnių tyrinėjimų ir žvalgymų metu nustatyta, kad šioje teritorijoje nesusidaręs intensyvesnis kultūrinis sluoksnis, vyrauja medinis menkavertis užstatymas. Šios gatvės skiria 52, 53, 54 ir 55 kvartalus. Visa ši teritorija urbanizuota palyginti vėlai, XV–XVIII a. ji nepateko į magdeburginio Kauno miesto ribas. 1463 m. karaliaus Kazimiero Jogailaičio privilegijoje miesto riba buvo kalvos, vadinamos Antakalniu, šlaito apačioje (dabar Šauklių gatvė). Į kalvą kylanti teritorija priklausė Šv. Mikalojaus bažnyčiai, prie kurios 1624 m. įsikūrė benediktinių vienuolynas. Šventoriaus ir vienuolyno R riba sutapo su dabartine J. Jablonskio g. Kalvos teritorija į R nuo šios gatvės iki XVIII a. pabaigos buvo neužstatyta, greičiausiai naudojama ūkiniams tikslams – daržams ir ganykloms (?). XVI–XVII a. aktuose minimas virš bažnyčios ant kalvos stovintis vėjo malūnas ir plytinė. Daugybėje žinomų XVIII a. Kauno miesto planų teritorija aukščiau Šv. Mikalojaus bažnyčios vaizduojama neužstatyta. Kiek žemiau, dabartinio Pakopų tako vietoje, turėjo būti greičiausiai medinė miesto siena su Neries vartais.

1796 m. Kaunui tapus Rusijos imperijos pasienio miestu, buvo parengtas bastioninių įtvirtinimų Antakalnyje projektas. Projektas buvo pradėtas realizuoti, bet, pasikeitus politinei situacijai, darbai nutrūko. Kalno viršuje buvo pastatytas dvigubas artilerijos redutas, apsuptas apkasų. XIX a. šioje vietoje buvo pastatyta 9-oji artilerijos baterija, jos likučiai išlikę dabartinės Aukštesnės meno mokyklos – Kauno kolegijos teritorijoje (dabar A. Mackevičiaus gatvė 27).

1847 m. caro patvirtintame generaliniame Kauno miesto išplėtimo projekte visa Antakalnio teritorija įtraukta į miesto ribas. Antakalnis dokumentuose vadinamas Ąžuolų kalnu. 1871 m. miesto išplėtimo projekte padaryta korektūra, šią teritoriją suskirstant atskirais sklypais, kurie gana greitai užstatyti mediniais pastatais. XIX–XX a. visoje teritorijoje vyravo medinis ir mūrinis individualių namų apstatymas su sodais ir daržais.

Nauji elektros kabeliai buvo klojami šaligatvyje ir žaliose vejose prie sklypų tvorų. A. Mackevičiaus gatvėje kabeliai tiesti abiejose gatvės pusėse. Daugelyje vietų rasti anksčiau perkasti kultūriniai sluoksniai, beveik

pusė trasų paklota uždaru būdu – praduriant. Atvirai kasta vietose, kur jau yra kokios nors komunikacijos arba su jomis susikertama. Iš viso užfiksuota 11 kultūrinių sluoksnių pjūvių, kurių bendras ilgis 404 m. Bendras elektros kabelių trasų ilgis siekė apie 900 m.

G. Zikaro ir Paminklų gatvėse rasti maišyto molio sluoksniai gali būti susiję su baterijos ar kitų įtvirtinimų statyba. Šioje vietoje aukštas gruntinis vanduo. Juodžemio sluoksniai gana vėlyvi, juose pastebėtos XX a. buitinės atliekos. Pjūvyje tarp G. Zikaro ir A. Mackevičiaus gatvių užfiksuoti akmenys galbūt sudėti kaip šlaito tvirtinimas. A. Mackevičiaus gatvėje per paskutinius dešimtmečius dabartinis paviršius pakeltas apie 50 cm. Archeologinių radinių žvalgymų metu nerasta.

The field survey on G. Zikaro, Paminklų, and A. Mackevičiaus Streets

In 2009 a field survey was conducted in laying an electric cable on G. Zikaro, Paminklų, and A. Mackevičiaus Streets on the E edge of Kaunas Old Town. During it, 11 cultural layer sections with a total length of 404 m were recorded in the 900 m long electric cable trench that was dug. This area was only developed in the 19th century so no valuable cultural layer was found, only layers of clay mixed with stones were encountered.

Algirdas Žalnierius,
Dainius Balčiūnas

Radiniai iš 2008 m. tyrinėjimų sklype A. Jakšto gatvėje 6

Kauno senamiesčio 43 kvartalo sklypo A. Jakšto gatvės 6 2008 m. tyrinėjimų rezultatai jau buvo paskelbti (žr. *ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 324–327). Tačiau šiame straipsnyje tik bendriausiais bruožais užsiminta apie tyrinėtame plote surastus XIV–XVIII a. archeologinius radinius, nes tuo metu jie nebuvo iki galo sutvarkyti. Nors tai daugeliu atvejų gerai pažįstama ir dažnai Kauno senamiestyje randama archeologinė medžiaga, jos gausa ir kai kurių radinių unikalumas paskatino parašyti papildomą straipsnį, ir bent iš dalies pristatyti tyrinėjimų metu aptikus radinius, kurie aprašyti pagal tyrinėtame sklype užfiksuotus 4 kultūrinių sluoksnių horizontus: XIV a. vidurio – XV a., XV a. pabaigos – XVI a. I pusės, XVI a. vidurio – XVII a. I pusės ir XVII a. II pusės – XVIII a. kultūriniai sluoksniai.

Seniausios šiuo metu žinomos istorinės žinios apie sklypą A. Jakšto gatvėje 6 yra tik iš 1602 m., kada jo savininkas parapinei bažnyčiai padovanojo čia stovintį namą. XVIII a. sklypą įsigijo Kauno pirklių Šmitų šeima, to amžiaus gale sklypas buvo prijungtas prie Reisų valdos. Po 1800 m. miesto gaisro iki XIX a. vidurio sklypas stovėjo tuščias, o 1843 m. čia minimas Kauno burmistro T. Reiso sodas. 1857 m. sklypas atiteko A. Keleriui, kuris jame pastatė iki tyrinėjimų pradžios čia stovėjusį pastatą.

Pirmasis sluoksnių horizontas (XIV a. vidurys – XV a.). Tyrinėto ploto V dalyje pirmąjį sluoksnių horizontą sudaro virš pirminio žemės paviršiaus supiltas iš pilies gynybinio